

OD EDUKACIJE DO DEBATE: RAZVOJ TOLERANCIJE I KRITIČKOG MIŠLJENJA MEĐU MLADIMA

Mirjana Kotromanović, Gradska knjižnica i čitaonica Virovitica

| *Od edukacije do debate*

Gradska knjižnica i čitaonica Virovitica u posljednjih je nekoliko godina intenzivirala broj programa te projekata za mlade u cilju razvoja tolerancije i kritičkog mišljenja među mladima. Sve je počelo 2023. godine programom *Budi InFormiran* o kojemu se pisalo u prethodnim brojevima *Sveska*. S obzirom da se program pokazao kao zanimljiv mladima i da su srednje škole iskazale interes za suradnju, već sljedeće, 2024. godine, ovaj program prerastao je u projekt *Budi InFormiran – od edukacije do tolerancije*, koji je sufinanciran sredstvima Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske. Projekt se realizirao raznim predavanjima i radionicama namijenjenima mladima u dobi od 12 do 20 godina. Aktivnosti su bile usmjerene na promišljanje o medijskoj pismenosti u kontekstu razvojnih zadataka, odnosno stvaranja vlastite orijentacije, izgradnje koherentnog identiteta te sudjelovanja u svijetu medijske socijalizacije, s naglaskom na knjigu kao medija kojim razvijamo čitalačke kompetencije, odnosno vještine tumačenja i stvaranja navika aktivnog misaonog odnosa prema sadržaju. Tako je u sklopu projekta održano šest radionica i predavanja koje su se tijekom šest mjeseci provodile u prostoru knjižnice. Sudionici su različitim temama i interaktivnim aktivnostima razvijali medijsku

pismenost, komunikacijske vještine, kritičko promišljanje te toleranciju i empatiju. Prvu radionicu: *Dobro i loše medijsko ponašanje* vodila je Mirjana Kotromanović iz Gradske knjižnice i čitaonice Virovitica. Mladi su razgovarali o pozitivnim i negativnim stranama medija te načinima kako smanjiti negativne pojave u medijskom prostoru. Radionicu *Asertivnost za emotivnost* održala je Ivana Vlajsavljević iz Tehničke škole Virovitica. Sudionici su učili o verbalnoj i neverbalnoj komunikaciji te razlikama između asertivnog, agresivnog i pasivnog ponašanja. Treću radionicu *Kritičko promišljanje u debati* vodila je profesorica sociologije Maja Kasapović. Sudionicima je predstavila pravila i strukturu debate kao argumentirane rasprave. Nakon uvoda, održana je debata na temu: *Treba li zabraniti korištenje mobitela u školi*. Radionicu *Stereotipi i predrasude – ajmo ih razbiti* vodila je psihologinja Melita Majurec iz Tehničke škole Virovitica. Sudionici su na temelju primjera iz svakodnevnog života razgovarali o stereotipovima i predrasudama, etiketiranju i diskriminaciji. Raspravljali su o različitim društvenim temama te osvijestili koliko mediji i komunikacija utječu na formiranje stavova i percepciju drugih. U sklopu petog predavanja gostovala je Anita Peti-Stantić s temom *Zašto čitati?* – u kontekstu medijske pismenosti. Govorila je o

važnosti čitanja u vremenu digitalnih medija i velikog broja dostupnih informacija. Istaknula je da čitanje potiče kritičko razmišljanje, razvija empatiju i pomaže nam promišljati o informacijama koje svakodnevno primamo. Posljednje predavanje: *Kako književna djela potiču toleranciju i empatiju* održale su književnica Vlasta Golub i profesorica Ivana Vlasisavljević. Govorile su o važnosti čitanja za osobni razvoj te o ulozi knjižnice kao prostora slobode, učenja i dijaloga. Tijekom cijelog ciklusa radionica, mladi su razvijali kritičko mišljenje, komunikacijske vještine i medijsku pismenost, ali i svijest o važnosti tolerancije, empatije i argumentiranog dijaloga u suvremenom društvu.

Nakon uspješno provedenog prvog projekta, aktivnosti su nastavljene i tijekom 2025. godine u sklopu novog projekta *Budi InFormiran - kritičko promišljanje u debati*. Riječ je o svojevrsnom nastavku prethodnog projekta, u kojemu je jedna radionica i nosila isti naziv. Projekt je bio usmjeren na razvoj medijske pismenosti, komunikacijskih vještina i tolerancije među mladima, ali s posebnim naglaskom na debatu kao metodu učenja i argumentirane rasprave. Također je sufinanciran sredstvima Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske, a provodio se u suradnji sa srednjim školama i nastavnicima sociologije, komunikacijskih vještina te hrvatskoga jezika i književnosti s područja grada Virovitice. U šest debata, mladi sudionici su raspravljali o aktualnim i njima bliskim društvenim temama. U prvoj debati sudjelovali su učenici Strukovne škole Virovitica i Tehničke škole Virovitica uz mentorstvo profesorica Maje Kasapović i Ivane Vlasisavljević. Tema je bila *Primjereno odijevanje u školi*, a učenici su raspravljali o tome trebaju li u školama postojati pravila odijevanja ili bi učenici trebali imati potpunu slobodu izražavanja. Druga debata okupila je učenike Gimnazije Petra Preradovića Virovitica i Tehničke škole Virovitica. Tema *Tradicionalna ili digitalna knjižnica* potaknula je raspravu o prednostima klasičnih knjižnica i čitanja knjige, što je suprotno dostupnosti i praktičnosti

digitalnih sadržaja. Treća debata bila je posvećena temi *Umjetna inteligencija – prijatelj ili prijatelj budućnosti*. U raspravi su sudjelovali gimnazijalci i učenici ekonomske škole. Jedna skupina isticala je prednosti umjetne inteligencije u različitim područjima života, dok je druga upozorila na moguće negativne posljedice poput gubitka radnih mjesta i smanjenja kritičkog razmišljanja. Četvrta debata bavila se temom *Plastične vrećice i plastičnu ambalažu treba potpuno zabraniti*. Učenici su raspravljali o utjecaju plastike na okoliš te o mogućim rješenjima poput zabrane ili odgovornijeg korištenja i recikliranja. Peta debata nosila je naziv *Globalizacija uništava kulturne identitete*. Sudjelovali su učenici Strukovne škole Virovitica i Katoličke klasične gimnazije u Virovitici. Jedna skupina naglasila je da globalizacija potiskuje lokalne kulture i proizvođače, dok je druga istaknula kako ona omogućuje razmjenu ideja i kulturnih vrijednosti te potiče međusobno razumijevanje. Posljednja debata održana je na temu: *Mediji šire više dezinformacija nego korisnih informacija*. U raspravi su sudjelovali učenici Tehničke i Strukovne škole Virovitica uz mentorstvo svojih profesorica. Posebna gošća bila je Branimira Penić iz Hrvatskog debatnog društva koja je mladima predstavila rad Društva i važnost debate kao metode razvijanja argumentiranog dijaloga. Sudionici su na kraju predložili i nove teme za buduće debate. Ovim projektom, mladi su nastavili razvijati vještine kritičkog mišljenja, argumentiranja i kulture dijaloga te su dobili priliku raspravljati o važnim društvenim pitanjima u poticajnom i otvorenom okruženju.

Rezultati i iskustva stečena provedbom navedenih projekata, predstavljeni su na nekoliko domaćih stručnih skupova, čime su primjeri dobre prakse podijeljeni s knjižničarskom i obrazovnom zajednicom. Aktivnosti se nastavljaju u novom projektu naziva *Funkcionalna pismenost*. Cilj je mladima pružiti dodatne alate za razumijevanje suvremenog društva, razvijanje kritičkog mišljenja, odgovorno korištenje informacija i aktivno sudjelovanje u zajednici.

| **Debata**